

ADRIAN P. LUBOWIECKI-VIKUK

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Istota funkcjonowania międzynarodowych organizacji turystyki medycznej

The nature of functioning of international associations of medical tourism

Wprowadzenie Introduction

Współczesny rynek turystyczny, w zakresie tworzenia odpowiednich warunków materialno-technicznych i organizacyjnych na rzecz turystów i lokalnych mieszkańców, wymusił na przedstawicielach wielu instytucji, organizacji i innych podmiotów nawiązywanie ciągłej współpracy – nie tylko na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym, ale europejskim oraz międzynarodowym. Tym samym, organizacje turystyczne działają na rzecz niemal wszystkich rodzajów i form turystyki, gdzie skutki globalizmu – m. in. ciągły postęp cywilizacyjny, gospodarczy, technologiczny, etc. – powodują dalszy ich rozwój oraz powstawanie nowych organizacji, w tym, także klastrow turystycznych. Jak powszechnie wiadomo, wyjazdy turystyczne w celach medycznych nie są zjawiskiem nowym, jednakże sam fenomen turystyki medycznej stał się obecnie przedmiotem wielu rozważań naukowych, jak również elementem działania różnych międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń.

Przez pojęcie „międzynarodowa organizacja” należy rozumieć zrzeszenie państw bądź też innych osób prawnych (najczęściej krajowych związków i stowarzyszeń) lub osób fizycznych z różnych krajów, powołane w celu realizacji zadań określonych w statucie¹. W warunkach globalizacji, organizacje te kształtują międzynarodowy ruch i tworzą nową gałąź gospodarki turystycznej. w tym ujęciu, międzynarodowe organizacje turystyki medycznej są podmiotami szeroko rozumianej polityki w tym zakresie, pełniąc różnorodne funkcje: regulacyjne, kontrolne, operacyjne, stabilizacyjne, legitymizacyjne, integracyjne²,

¹ W. Alejziak, T. Marciniak, *Międzynarodowe organizacje turystyczne*, F.H.U. „Albis”, Kraków 2003, s. 74-75.

² *Ibidem*, s. 85-86; por. J. Barcik, *Elementy międzynarodowego prawa publicznego w turystyce*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 144.

a przede wszystkim ekonomiczne i społeczno-kulturowe. Uwzględniając różne kryteria podziału organizacji międzynarodowych, należy zwrócić uwagę na organizacje rządowe (*International Governmental Organizations* – IGO) i pozarządowe (*International Non Governmental Organizations* – INGO lub NGO), gdyż jest to istotne z punktu widzenia zjawiska turystyki. Jak się okazuje, w turystyce medycznej największe znaczenie mają INGOs. Organizacje te, to „zorganizowane stowarzyszenia o względnie trwałym charakterze, powstałe zazwyczaj na mocy aktu o charakterze porozumienia prywatnego, którego członkami są wyłącznie lub przede wszystkim osoby fizyczne, związki osób lub osoby prawne z co najmniej trzech państw, posiadające własne, stałe organy, którego działalność ma międzynarodowy charakter”³. Stowarzyszenia turystyki medycznej posiadają własny statut, w którym zapisane są ich specjalistyczne kompetencje, natomiast działają na podstawie przepisów prawa krajowego głównej siedziby organizacji. Powstają one w wyniku umowy cywilno-prawnej lub porozumienia o współpracy. Z reguły są organizacjami otwartymi, przyjmują różne podmioty (osoby fizyczne i instytucje) turystyczno-medyczne spełniające określone warunki. Ponadto, organizacje te nie są nastawione na zysk (non profit). Korzyści wynikające z członkostwa w tego typu organizacjach są jasno sprecyzowane, tj. możliwość nawiązywania współpracy, dostęp do badań naukowych, sprawozdań i informacji branżowych, korzystanie z bezpłatnych instrumentów promocji (reklama w telewizji, Internecie, prasie, radiu), częściowa partycypacja kosztów za uczestnictwo w targach, konferencjach, szkoleniach i inne.

W ostatnich latach powstało kilkanaście organizacji i stowarzyszeń turystyki medycznej celem wspierania i rozwoju tej branży oraz podnoszenia świadomości konsumentów o możliwości uzyskania opieki zdrowotnej poza stałym miejscem ich zamieszkania (kierunki wyjazdów medycznych przedstawiono na rys. 1.). Tym samym, podmioty te wykorzystują różnorodne strategie marketingowe celem promowania, poddawania rutynie (traktując jako standard obecnego stylu i jakości życia) oraz uzyskania normalizacji w międzynarodowej opiece zdrowotnej⁴, kształtując współczesne tendencje w turystyce.

Stąd, celem artykułu jest analiza funkcjonowania międzynarodowych (w tym, krajowych i lokalnych) organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz turystyki medycznej oraz określenie ich misji i kompetencji. Zakres czasowy pracy dotyczy okresu pierwszej dekady XXI wieku, kiedy to zaczęły pojawiać się pierwsze doniesienia naukowo na temat przemysłu turystyczno-medycznego, a tym samym zaczęły powstawać pierwotne organizacje turystyki

³ W. Alejziak, T. Marciniak, op. cit., s. 78.

⁴ L. Turner, „Medical Tourism” and the global marketplace in health services: U.S. patients, international hospitals, and the search for affordable health care, *International Journal of Health Services* 2010, vol. 40, no. 3, s. 464.

medycznej. Zastosowaną metodą badawczą jest metoda indukcyjna, zaś techniką badawczą – analiza źródeł zastanych (*desk research*), w tym przypadku analiza dokumentów statutowych poszczególnych organizacji i stowarzyszeń. Zatem, głównym źródłem informacji były publikacje dostępne na oficjalnych portalach internetowych prezentowanych podmiotów, artykuły prasowe, raporty branżowe, foldery promocyjne i inne.

Rysunek 1. Kierunki wyjazdów turystów medycznych wg ich miejsca stałego zamieszkania
Figure 1. Medical tourists travel directions according to their permanent place of residence

Komentarz: blisko 100% podróżnych medycznych z Oceanii, 95% turystów medycznych z Afryki, 45% z Ameryki Północnej oraz 39% z Europy wybiera kraje azjatyckie, 93% azjatyckich turystów podróżuje wewnątrz kontynentu, zaś 87% podróżnych medycznych z Ameryki Łacińskiej wybiera Amerykę Północną – podobnie jak 58% turystów z Środkowego Wschodu.

Źródło: T. Ehrbeck, C. Guevara, P.D. Mango, *Mapping the market for medical travel*, Health Care, May 2008, McKinsey&Company, s. 5, <http://www.cosmashealth.com/workspace/assets/uploads/McKinsey-MedicalTravel.pdf> (30.08.11).

Poniżej scharakteryzowano istotne organizacje i stowarzyszenia działające w obszarze turystyki medycznej, co ma na celu ukazanie reakcji podmiotów rynku na zmieniające się potrzeby turystów. Zgodnie z ideą aktywnego wypożyczynku, współczesny konsument usług turystycznych pragnie zachować nie tylko wigor i zdrowie, ale także chce zadbać o własny wygląd i estetykę sylwetki, łącząc zatem podróże z konsumpcją usług medycznych.

Organizacje i stowarzyszenia na rzecz turystyki medycznej – obszar i zakres działań

Organizations and associations for medical tourism – the area and scope of activity

Przemysł turystyki medycznej osiąga globalne rozmiary. Niemal na każdym kontynencie znajdują się ośrodki obsługujące turystów medycznych, a same wydatki rosną w znacznym tempie. W prognozach, niektóre rynki krajów rozwijających się gospodarczo spodziewają się 20% wzrostu. W 2012 roku w Tajlandii i Korei Południowej dochody mają osiągnąć 4 mld USD, w Indiach – 2,2 mld USD, w Singapurze – 1,6 mld USD, a w Malezji 590 mln USD. Zaś w 2013 roku całość globalnego biznesu turystyki medycznej może wynieść 188 mld USD⁵.

Pierwszą z ważniejszych organizacji jest Stowarzyszenie Turystyki Medycznej (*Medical Tourism (Travel) Association* – MTA, inaczej *Global Healthcare Association*), które swoją działalność realizuje od 1 maja 2007 roku⁶, a jego siedziba znajduje się na Florydzie. Posiada kilkanaście regionalnych oddziałów zlokalizowanych niemal na całym świecie, tj.: w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Korei Południowej, na Costa Rica, w Turcji, Izraelu, Argentynie, Niemczech, Brazylii oraz Grecji⁷. MTA należy do jednych z pierwszych międzynarodowych organizacji non profit, działających w zakresie turystyki medycznej. Misją stowarzyszenia są⁸:

- zwiększenie świadomości o wysokim poziomie i wysokiej jakości opieki zdrowotnej dostępnej w różnych krajach,
- promocja stabilnego rozwoju turystyki medycznej i globalnego przemysłu opieki zdrowotnej ze szczególną uwagą na jej transparentność i komunikację,
- dostarczanie wiarygodnych źródeł informacji pacjentom, firmom ubezpieczeń zdrowotnych i pracodawcom o pierwszorzędnym szpitalach, ich jakości oraz rezultatach leczenia,
- ochrona reputacji turystyki medycznej przed szpitalami o złej opinii, pracownikami opieki zdrowotnej oraz pośrednikami turystyki medycznej, którzy mogą nie posiadać wymaganego przez standardy odpowiedniego poziomu i zapewnić wysokiej jakości świadczenia usług,
- stanowienie jednego głosu w rozmowach z organizacjami rządowymi i mediami w celu ochrony reputacji turystyki medycznej,

⁵ *Medical travel in Asia and the Pacific. Challenges and opportunities*, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Report 9-11 October, Bangkok 2007, s. 2, 8, <http://www.unescap.org/ESID/hds/lastestadd/MedicalTourismReport09.pdf> (30.08.11).

⁶ *A History & Timeline of Milestones and Achievements of the Medical Tourism Association*, Medical Tourism Association (MTA), Annual Member Report 2008-2009, January 31st, 2010, s. 19, <http://www.medicaltourismassociation.com/pdf/MTA-Annual-Report-Online-Version-2010.pdf> (29.08.11).

⁷ <http://www.medtourgr.com>

⁸ <http://www.medicaltourismassociation.com/en/about-the-MTA.html> (31.08.11).

- promocja i prowadzenie forum w celu usprawnienia komunikacji i zwiększenia kontaktu pomiędzy pacjentami, pracownikami opieki zdrowotnej i firmami ubezpieczeniowymi,
- poszukiwanie odpowiednich warunków materialno-technicznych i organizacyjnych, które pozwolą międzynarodowym działaczom opieki zdrowotnej na bardziej wydajną pracę w globalnym przemyśle opieki zdrowotnej,
- edukacja pacjentów, firm ubezpieczeń zdrowotnych, agentów, maklerów, konsultantów i lekarzy z całego świata o rozwoju turystyki medycznej i globalizacji opieki zdrowotnej.

Należy podkreślić, iż MTA służy jako „globalny głos” przemysłu turystyki medycznej na całym świecie, wobec czego planuje utworzyć „Strategię Rozwoju Biur” (SDOs), celem budowania i zarządzania własnymi, lokalnymi oddziałami. Co więcej, stowarzyszenie jest pomysłodawcą i wydawcą czasopisma „*Medical Tourism Magazine*”, a także magazynu internetowego www.HealthTourismMagazine.com, poświęconego aspektom zdrowia i *wellness*.

Skądinąd, w New Jersey (USA) na rzecz turystyki medycznej, od 2009 roku działa Międzynarodowe Stowarzyszenie Podróży, Wellness i Opieki Zdrowotnej (*International Wellness and Healthcare Travel Association* – IWHTA, wcześniej *International Association of Medical Tourism*), dla którego integralną wartością jest pacjent (turyista medyczny) i koncentracja na zapewnieniu mu wysokiej jakości opieki zdrowotnej i należytej informacji. IWHTA dąży do: (1) wprowadzenia transparentności, publikując raporty z określonymi danymi o rynku usług turystyczno-medycznych, (2) podnoszenia świadomości w zakresie międzynarodowych standardów akredytacji, (3) zapewnienia standardów bezpieczeństwa i jakości usług, (4) współpracy, (5) promocji i rozwoju⁹.

Kolejną organizacją non profit działającą w zakresie m.in. turystyki medycznej jest Rada ds. Globalnej Integracji Opieki Zdrowotnej (*Council on the Global Integration of Healthcare* – CGIH). Rada powstała w 2005 roku, a jej siedziba znajduje się na Florydzie. Członkowie CGIH skupiają się na postępie rozwoju specjalistycznych gabinetów, roli edukacji i badań naukowych w globalnej i zintegrowanej opiece zdrowotnej, w tym, turystyce medycznej. Ponadto, stowarzyszenie ma na uwadze wspieranie rozwoju zawodowego poprzez kształcenie ustawiczne, zapewnienie aktualnych i wiarygodnych informacji o tendencjach w przemyśle opieki zdrowotnej, uwarunkowaniach prawnych oraz promowanie profesjonalnej komunikacji między członkami i innymi organizacjami¹⁰.

⁹ http://www.iwhta.org/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=28 (30.08.11).

¹⁰ http://www.cgih.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=63&Itemid=41 (30.08.11).

Wsparciem dla amerykańskich stowarzyszeń turystyki medycznej są prywatne organizacje non profit. Akredytowane Stowarzyszenie Ambulatoryjnej Opieki Zdrowotnej (*Accreditation Association for Ambulatory Health Care* – AAAHC), działające od 1979 roku, Międzynarodowe Stowarzyszenie Turystki Opieki Zdrowotnej (*Healthcare Tourism International* – HTI), z siedzibą w Los Altos, oraz Komisja Turystyki Medycznej (*Medical Travel Commission* – MTC), która została utworzona z potrzeby certyfikacji branży usług turystyczno-medycznych¹¹. AAAHC uznawane jest za lidera m.in. w opracowywaniu standardów i promowaniu bezpieczeństwa pacjentów, udziela akredytacji tym organizacjom, które działają zgodnie z przyjętymi normami¹². Natomiast HTI zostało pierwszą organizacją, która od 1 kwietnia 2006 roku zajęła się systemem akredytacji przedsiębiorstw turystyczno-medycznych (szpitali, hoteli, linii lotniczych, itp.), w celu poprawy standardów bezpieczeństwa turystów medycznych z całego świata. Jedną z ważniejszych misji HTI jest stworzenie „Narodów Zjednoczonych” branży turystyki zdrowotnej¹³.

Poza tym, na terytorium Meksyku w mieście Tijuana, istnieje Stowarzyszenie Turystyki Medycznej Kalifornii Dolnej (*Baja California Medical Tourism Association* – BCMTA). Organizacja ta posiada swój oddział w San Diego (USA) i jako jedyna w tym państwie, całkowicie promuje przemysł medyczno-turystyczny oraz weterynaryjny¹⁴. Udostępnienia sieci wysoko akredytowanej opieki zdrowotnej, poświęconej praktyce uzdrawiania umysłu (*wellness*) i odnowy biologicznej.

Jak wynika z rys. 1., kontynent azjatycki pełni rolę lidera¹⁵, specjalizującego się w turystyce medycznej. Można zauważyć jednocześnie, silną walkę konkurencyjną w zakresie turystyki medycznej i zdrowotnej, pomiędzy krajami azjatyckimi, nastawionymi na świadczenie usług medycznych turystom z zagranicy. Jednym z przejawów takich działań jest funkcjonowanie klastrów turystyki medycznej¹⁶.

Jedno z istotnych, Azjatyckie Stowarzyszenie Turystyki Medycznej (*Asian Medical Tourism Association* – AMTA) – z siedzibą w Tajlandii – jako organizacja non profit, nie faworyzuje żadnego ze swoich członków. Sporządza bieżące informacje w formie biuletynów oraz występuje w roli koordynatora bazy danych z istotnymi wynikami badań dla branży turystyki medycznej¹⁷. Prioryte-

¹¹ <http://www.medicaltravelcommission.com/Mission.html> (31.08.11).

¹² http://www.aaahc.org/eweb/dynamicpage.aspx?site=aaahc_site&webcode=aaahc_history (31.08.11).

¹³ <http://healthcaretrip.org/aboutus.php> (31.08.11).

¹⁴ <http://www.bajamed.org/what-is-bcmta.php> (31.08.11).

¹⁵ *Medical travel in...*, op. cit., s. 8.

¹⁶ S. Dyrda-Macialek, *Badanie marketingowych uwarunkowań funkcjonowania klastrów turystycznych*, rozprawa doktorska, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Śląska w Gliwicach, Zabrze 2010, s. 100.

¹⁷ <http://aamti.webs.com/> (28.08.11).

tem działania AMTA jest wspieranie i rozwój branży turystyki medycznej turystyki w regionie Azji i Pacyfiku.

Z kolei przedstawiciele Międzynarodowego Stowarzyszenia Podróży Medycznych (*International Medical Travel Association* – IMTA) działającego niegdyś w Singapurze (obecnie MTA – połączone z uwagi na 3 zasady: transparentności, komunikacji oraz edukacji) zapraszają wielu międzynarodowych dostawców usług opieki zdrowotnej, ubezpieczeń, biura podróży, stowarzyszenia zawodowe oraz tych, którzy zechcieliby stać się ich członkiem. Stowarzyszenie to, nie tylko promuje turystykę medyczną na arenie międzynarodowej, ale także stara się określić i rozwiązać problemy, przed którymi stoi globalna opieka zdrowotna¹⁸. Prywatne zespoły szpitali wspólnie tworzą sieci (przykładem jest *Association of Private Hospital of Malaysia* – APHM oraz *The Hong Kong Medical Association* – HKMA) oraz stowarzyszenia, które następnie sprzedają swoje usługi międzynarodowym pacjentom. APHM istnieje od 1972 roku i posiada obecnie ponad 100 członków z całej Malezji. Stowarzyszenie odgrywa ważną rolę w podnoszeniu standardów opieki medycznej w tym kraju. Niektóre działania zmierzające w tym kierunku to, m.in.: nawiązanie współpracy z sektorem publicznym, jak np. z Narodową Komisją ds. Promocji Turystyki Zdrowotnej (utworzonej w 1998 roku), z Ministerstwem Zdrowia, z Ministerstwem Kultury, Sztuki i Turystyki, z Ministerstwem Międzynarodowego Handlu i Przemysłu, uczestnictwo w krajowych grupach roboczych, tematycznych targach, warsztatach i konferencjach, tworzenie programów szkoleniowych, promocja zdrowotnej działalności turystycznej Malezji i inne¹⁹.

W specjalnym regionie administracyjnym Chin, od 1920 roku działa Hongkońskie Stowarzyszenie Medyczne (*The Hong Kong Medical Association* – HKMA), którego głównym założeniem jest utrzymanie i poprawa standardów praktyki medycznej oraz promowanie przyjaznych stosunków społeczno-zawodowych wśród wszystkich zarejestrowanych lekarzy w Hong Kongu, bez względu na ich rasę, kolor skóry czy wyznanie religijne²⁰.

Władze państwowe i regionalne w krajach takich jak np. Filipiny, Singapur, Tajlandia, podejmują kroki w celu budowy biogospodarki, która ma przekształcić wymienione kraje w medyczne centra dla pacjentów z całego świata²¹. Wzorcem wymienionych zadań jest działalność Tajlandzkiego Klastra Medycznego.

Klaster (grupa partnerska, organizacja, sieć współpracy) turystyki medycznej należy uznać za jeden z nowszych rodzajów klastra turystycznego, zaś sama

¹⁸ S. Kandasamy, P. Rassiah, *Medical tourism "Investigating the contributing factors to medical tourism in Malaysia and its impact on profitability"*, s. 25, http://www.internationalconference.com.my/proceeding/icber2010_proceeding/PAPER_256_MedicalTourism.pdf (28.08.11).

¹⁹ <http://www.hospitals-malaysia.org/portal/index.asp?menuid=55> (28.08.11).

²⁰ <http://www.hkma.org/english/about/about.htm> (28.08.11).

²¹ L. Turner, op. cit., s. 464.

jego działalność oparta jest na sieci współpracy, będącej ideą funkcjonowania określonych podmiotów turystycznych i medycznych w pewnej ich strukturze instytucjonalnej, organizacyjnej i kulturowej²². Instytucje wchodzące w skład tego klastra to biura podróży (touroperatorzy, agencje i pośrednicy turystyczni, w tym tzw. *medical tourism facilitator*, czyli pośrednik organizujący i obsługujący ruch turystów medycznych), przedsiębiorstwa oferujące usługi noclegowe, transportowe, żywieniowe i inne, podmioty obsługujące atrakcje turystyczne oraz świadczące szeroko rozumianą rozrywkę. Opiekę zdrowotną zapewniają prywatne szpitale oraz podmioty reprezentujące takie dyscypliny jak: kosmetologia, chirurgia plastyczna, usługi stomatologiczne, medycyna alternatywna, ziołolecznictwo i tradycyjny masaż tajski. Jak podkreśla S. Dyrda-Maciałek, wszystkie te podmioty, za wyjątkiem szpitali, wykazują w Tajlandii wysokie przychody i stanowią znaczące źródło dochodu²³.

Tymczasem, w New Delhi funkcjonuje Indyjskie Stowarzyszenie Medycznych Podróżów (*Indian Medical Travel Association*, IMTA), którego priorytetem jest, uczynić Indie centrum globalnej opieki zdrowotnej²⁴. IMTA jako przedstawiciel indyjskiej opieki zdrowotnej – zarówno medycyny tradycyjnej jak i współczesnej – oraz turystyki, ma na uwadze przygotowanie krajowych przedsiębiorców do podjęcia wyzwania w globalnym współzawodnictwie przestrzeni turystyki medycznej. w związku z tym, aktywizuje do współpracy wszystkich interesariuszy, którzy wyrażają chęć tworzenia innowacyjnego produktu turystycznego na indyjskim rynku. Misją IMTA jest: (1) promocja o międzynarodowym charakterze, (2) budowanie kanałów komunikacji z otoczeniem oraz (3) edukacja członków stowarzyszenia w kierunku nowych technologii, działań marketingowych oraz najlepszych, stosowanych praktyk. Należy podkreślić, iż członkiem IMTA może stać się każda spółka zainteresowana podróżami medycznymi i prowadzeniem bezpośredniej opieki medycznej lub serwisu wspierającego podróże medyczne, lub każda inna organizacja, która w opinii stowarzyszenia może przyczynić się do wypełniania określonych zadań statutowych (członek zespołowy) oraz każdy członek, który działa we własnym zakresie i według stanowiska zarządu może przyczynić się do wypełniania zadań stowarzyszenia (członek indywidualny).

Turyści medyczni kierują się także na kontynent afrykański, gdzie w 2006 roku w Johannesburgu, zostało utworzone Stowarzyszenie Turystyki Medycznej Republiki Południowej Afryki (*Medical Tourism Association of South Africa* – MTASA). Jest to organizacja reprezentująca przemysł usług turystycznych w zakresie: zdrowia, medycyny oraz *wellness*. Do najważniejszych zadań

²² A. Zajadacz, J. Śniadek, *Klaster turystyczny jako forma współpracy podmiotów gospodarki turystycznej w powiecie leszczyńskim*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług, nr 19, Poznań 2010, s. 171.

²³ S. Dyrda-Maciałek, op. cit., s. 97.

²⁴ <http://www.indianmedicaltravelassociation.com/images/Indian-Medical-Travel-Association.pdf> (30.08.2011).

MTASA należą²⁵: poszanowanie wszelkich wartości każdego z wymienionych sektorów, nawiązywanie dialogu i współpracy oraz możliwości podejmowania decyzji na kształtowanie się polityki i przepisów związanych z transgraniczną opieką zdrowotną.

Przeciwnie zaś, na Starym Kontynencie, w Budapeszcie funkcjonuje Europejski Związek Podróży Medycznych (*European Medical Travel Alliance – EuMTA*) i jako organizacja non profit zajmuje się m.in.: reprezentowaniem interesów zainteresowanych stron w rozwijającej się branży medycznych podróży na rynkach: brytyjskim, europejskim i amerykańskim, harmonizacją działań sektora, tworzeniem aktywnego forum przemysłu, poprawą mobilności pacjentów i ich swobodnego wyboru dostawców usług medycznych, a także jest atrakcyjną alternatywą dla systemów opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii, USA i innych²⁶. Podobne działania realizuje Europejska Organizacja Transgranicznej Opieki Zdrowotnej (*European Cross-Border Healthcare Organization – ECHO*) z siedzibą w Belgii (Bruksela) oraz oddziałami w Hiszpanii i Niemczech.

Znacznym wsparciem dla rozwoju gospodarki turystyki medycznej nie tylko na rynku europejskim, ale i międzynarodowym, jest innowacyjna platforma komunikacji „*Treatment Abroad*”²⁷, którą stworzyli Brytyjczycy. Dzięki niej turysta medyczny jest w stanie zorientować się, na czym polega uczestnictwo w tej formie turystyki, porównać ceny, zakres i rodzaje usług turystyczno-medycznych, główne kierunki wyjazdów, poznać doświadczenia innych pacjentów (turystów), jak również zapoznać się z procedurami prawno-administracyjnymi, dotyczącymi podjęcia leczenia za granicą. Strona ta – jako przykład, jest doskonałym źródłem informacji dla przedstawicieli branży turystyki medycznej, naukowców i innych zainteresowanych podmiotów, np. organizacji i stowarzyszeń.

Z kolei, w Belgradzie działa Serbski Klaster Turystyki Medycznej (*Serbian Medical Tourism Cluster*), powołany do zaangażowania zainteresowanych państwowych i prywatnych organizacji w rozwój usług medycznych i turystycznych; obecnie liczy 19 członków²⁸. Na podobnych zasadach istnieje Chorwackie Stowarzyszenie Turystyki Medycznej (*Medical Travel Association in Croatia*)²⁹ z siedzibą w Zagrzebiu, które dodatkowo organizuje spotkania branżowe, konferencje i sympozja. Ich misję wspiera Stowarzyszenie Turystyki Medycznej (*Udruga za razvoj medicinskog turizma*)³⁰, tworząc – wspólnie z ekspertami – konkurencyjny, chorwacki produkt turystyki medycznej.

²⁵ <http://www.medicaltourismassociation.org.za> (30.08.11).

²⁶ <http://eumta.org/> (30.08.11).

²⁷ <http://treatmentabroad.com>

²⁸ <http://www.medicaltreatmentinserbia.com>

²⁹ <http://www.cromedicalnetwork.com>

³⁰ <http://www.umt.hr>

Oprócz wymienionych, funkcjonuje jeszcze wiele innych organizacji pokrewnych, które pośrednio mogą wpływać na rozwój turystyki medycznej w skali globalnej, są to m.in.:

- na rynku amerykańskim – Międzynarodowe Stowarzyszenie Pomocy Medycznej Podróżnym (*International Association for Medical Assistance to Travellers* – IAMAT³¹), Stowarzyszenie Day Spa (*Day Spa Association* – DSA³²), Międzynarodowe Stowarzyszenie Organizatorów Podróży Medycznych (*International Society of Travel Medicine*³³), Międzynarodowe Stowarzyszenie Spa (*International Spa Association* – ISPA³⁴), Amerykańsko-Izraelskie Stowarzyszenie Medyczne (*American Israeli Medical Association*³⁵), Meksykańskie Stowarzyszenie Turystyki Zdrowotnej (*Mexican Health Travel Association* – MHTA³⁶), Karaibskie Stowarzyszenie Spa (*Caribbean Resort & Day Spa Association*³⁷), Kolumbijski Klaster Usług Medycznych i Stomatologicznych (*Cluster Servicios de Medicina y Odontologia – Medical and Dental Services Cluster*³⁸),
- na rynku azjatyckim – Tajlandzka Rada Nauki i Przemysłu Turystyki Zdrowotnej (*Health Travel Industry Research Society of Thailand* – HTRIS),
- na rynku europejskim – Brytyjskie Stowarzyszenie Turystyki Zdrowotnej (*British Travel Health Association*³⁹), Międzynarodowa Rada Turystyki Zdrowotnej (*International Health Tourism Council* – IHTC⁴⁰), Europejskie Stowarzyszenie Spa (*European Spas Association*⁴¹), Węgierskie Stowarzyszenie Głównych Klinik Dentystycznych (*Association of Leading Hungarian Dental Clinics*⁴²), Tureckie Stowarzyszenie Spa (*Turkish Spas Association* – TSA⁴³), Turecka Organizacja Turystyki Zdrowotnej (*Turkish Health Tourism Organization* – TUHETO⁴⁴).

Śladem za zagranicznymi organizacjami turystyki medycznej podąża Polska. Obecnie w naszym kraju działają dwa stowarzyszenia: Polskie Stowarzyszenie Turystyki Medycznej oraz Stowarzyszenie „Medycyna Polska”.

³¹ <http://www.iamat.org>

³² <http://www.dayspaassociation.com>

³³ <http://www.istm.org>

³⁴ <http://www.experienceispa.com>

³⁵ <http://www.aima4u.com>

³⁶ <http://www.mexhta.org>

³⁷ <http://www.caribbeanresortanddayspaassociation.com>

³⁸ <http://www.medellinciadadcluster.com>

³⁹ <http://www.btha.org>

⁴⁰ <http://www.internationalhealthtourismcouncil.com>

⁴¹ <http://www.espa-ehv.com>

⁴² <http://www.hungariandentalclinics.hu>

⁴³ <http://www.spa-turkey.com>

⁴⁴ <http://www.tuheto.org>

Polskie Stowarzyszenie Turystyki Medycznej (*Polish Association of Medical Tourism* – PAMT, z początkową nazwą Izba Gospodarcza Turystyki Medycznej – IGTM) z siedzibą w Gdańsku, jest organizacją pozarządową, od 2009 roku odpowiadającą za rozwój sektora usług turystyki medycznej w naszym kraju. Głównymi założeniami organizacji są: bezpieczeństwo leczenia, promocja oraz edukacja⁴⁵, realizowane poprzez: nadawanie certyfikatów placówkom medycznym, prowadzenie szkoleń w zakresie organizacji i obsługi turystów medycznych, nawiązywanie współpracy z krajowymi i zagranicznymi partnerami biznesowymi oraz podejmowanie różnych działań promocyjnych. Celem działalności PAMT jest⁴⁶:

- reprezentowanie interesów zrzeszonych w Stowarzyszeniu osób fizycznych wobec krajowych organów państwowych, samorządowych, społecznych, instytucji naukowych i gospodarczych, zagranicznych organów i instytucji,
- kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki w działalności gospodarczej,
- propagowanie nowoczesnej wiedzy medycznej i turystycznej,
- integrowanie środowiska osób fizycznych i prawnych związanych z turystyką medyczną,
- współdziałanie w ustalaniu programów rozwoju branży turystyczno-medycznej,
- promowanie branży turystyczno-medycznej na rynkach międzynarodowych.

Warto zauważyć, iż w intencjach organizacji występują działania skierowane do podmiotów branży turystyki zdrowotnej, w tym turystyki uzdrowiskowej oraz turystyki Spa i *wellness* – co nieco kłóci się z ideą samej turystyki medycznej. Z podobną inicjatywą występuje Stowarzyszenie „Medycyna Polska”.

Jest to organizacja powstała w 2004 roku, z siedzibą w Tarnowie. Zasadniczym celem stowarzyszenia jest prowadzenie działalności promocyjnej w dziedzinie medycyny, turystyki i w dziedzinach pokrewnych, pomoc osobom potrzebującym, integracja podmiotów publicznych i niepublicznych w zakresie współpracy na rzecz rozwoju szeroko pojętego sektora medycznego i sektora turystycznego, w tym poprzez stworzenie sieci współpracy w ramach Klastra „Medycyna Polska Południowy-Wschód”, umożliwiającej efektywne połączenie i wykorzystanie istniejącego w tym obszarze potencjału osób, przedsiębiorstw, uczelni wyższych, jednostek naukowo-badawczych, instytucji otoczenia biznesu oraz władz lokalnych i regionalnych, wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności w szeroko pojętym sektorze medycznym i sektorze turystycznym oraz tworzenie warunków dla skutecznej komercjalizacji wyników prac

⁴⁵ <http://www.pamt.org/about.php?l=11> (30.08.11).

⁴⁶ Statut Polskiego Stowarzyszenia Turystyki Medycznej, rozdz. II, § 5, <http://www.pamt.org/statut.php?l=11> (30.08.11).

badawczych i rozwojowych, łączenie i rozwijanie zasobów oraz kompetencji w celu efektywnego wykorzystywania zarówno istniejących możliwości, jak i szans związanych z rozwojem innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy, wynikach badań i doświadczeniu⁴⁷.

Jak wynika z celu, organizacja (od 2007 roku) jest także koordynatorem klastra medycznego „Medycyna Polska Południowy-Wschód”, inaczej „*Medcluster*”. Zasięg terytorialny sieci współpracy to pięć województw: małopolskie, śląskie, podkarpackie, świętokrzyskie oraz lubelskie. Klastrer to inicjatywa (obecnie 36) przedstawicieli podmiotów opieki zdrowotnej i innych (m.in.: dostawców sprzętu medycznego, firm telekomunikacyjnych i informatycznych, firm doradczych), którzy zostali podzieleni na 5 grup zadaniowych: administracja publiczna, grupa medyczna, uzdrowiska, B+R oraz consulting & PR. Misją klastra jest stworzenie skoordynowanej opieki medycznej, świadczenie kompleksowych świadczeń medycznych oraz usług turystyki medycznej przy zastosowaniu najnowocześniejszych metod i innowacyjnych technologii (m.in. tele-ekg-gsm, tele-konsultacje, teleradiologia – badania obrazowe)⁴⁸.

Podsumowanie ***Conclusion***

W świetle dokonanej analizy funkcjonowania międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz turystyki medycznej, należy stwierdzić, iż zostały one utworzone przez podmioty działające w branży turystyki zdrowotnej, w tym świadczące usługi turystyczno-medyczne – jako organizacje pozarządowe, o profilu non profit. Ich ideą jest realizacja określonych celów i zadań statutowych. Powinności te, oparte są przede wszystkim na lobbingu i promocji turystyki medycznej, integracji i doksztalcaniu branży turystyczno-medycznej oraz podnoszeniu świadomości pacjentów o transgranicznej (globalnej) opiece zdrowotnej. Organizacje mają za zadanie zapewnienia każdemu pacjentowi wyjeżdżającemu poza stałe miejsce zamieszkania (turyście medycznemu) jakości usług turystyczno-medycznych oraz dostęp do pełnej przejrzystości otrzymywanej opieki zdrowotnej (także po zabiegowej), zgodnie z ustalonymi normami bezpieczeństwa pacjenta.

Można pokusić się o dokonanie typologii zaprezentowanych organizacji i stowarzyszeń – jednakże z uwagi na krótki okres ich funkcjonowania – taka analiza będzie przedmiotem dalszych badań.

⁴⁷ Statut Stowarzyszenia „Medycyna Polska”, rozdz. II, § 6, <http://www.medcluster.pl/pl/statut-stowarzyszenia.html> (30.08.11).

⁴⁸ <http://www.medcluster.pl/pl/o-klastrze.html> (30.08.2011); S. Dyrda-Maciulek, *op. cit.*, s. 106-107.

Literatura

Bibliography

- A History & Timeline of Milestones and Achievements of the Medical Tourism Association*, Medical Tourism Association (MTA), Annual Member Report 2008-2009, January 31st, 2010, <http://www.medicaltourismassociation.com/pdf/MTA-Annual-Report-Online-Version-2010.pdf> (29.08.11).
- Alejski W., Marciniak T., *Międzynarodowe organizacje turystyczne*, F.H.U. „Albis”, Kraków 2003.
- Barcik J., *Elementy międzynarodowego prawa publicznego w turystyce*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Dyrda-Maciełek S., *Badanie marketingowych uwarunkowań funkcjonowania klastrów turystycznych*, rozprawa doktorska, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Śląska w Gliwicach, Zabrze 2010.
- Ehrbeck T., Guevara C., Mango P.D., *Mapping the market for medical travel*, Health Care, May 2008, McKinsey&Company, <http://www.cosmashealth.com/workspace/assets/uploads/McKinsey-MedicalTravel.pdf> (30.08.11).
- Kandasamy S., Rassiah P., *Medical tourism “Investigating the contributing factors to medical tourism in Malaysia and its impact on profitability”*, http://www.internationalconference.com.my/proceeding/icber2010_proceeding/PAPER_256_MedicalTourism.pdf (28.08.11).
- Medical travel in Asia and the Pacific. Challenges and opportunities*, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Report 9-11 October, Bangkok 2007, <http://www.unescap.org/ESID/hds/lastestadd/MedicalTourismReport09.pdf> (30.08.11).
- Statut Polskiego Stowarzyszenia Turystyki Medycznej, rozdz. II, § 5, <http://www.pamt.org/statut.php?l=11> (30.08.11).
- Statut Stowarzyszenia „Medycyna Polska”, rozdz. II, § 6, <http://www.medcluster.pl/pl/statut-stowarzyszenia.html> (30.08.11).
- Turner L., *“Medical Tourism” and the global marketplace in health services: U.S. patients, international hospitals, and the search for affordable health care*, International Journal of Health Services 2010, vol. 40, no. 3.
- Zajadacz A., Śniadek J., *Klaster turystyczny jako forma współpracy podmiotów gospodarki turystycznej w powiecie leszczyńskim*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług, nr 19, Poznań 2010.
- <http://aamti.webs.com/> (28.08.11).
- <http://eumta.org/> (30.08.11).
- <http://healthcaretrip.org/aboutus.php> (31.08.11).
- http://www.aaahc.org/eweb/dynamicpage.aspx?site=aaahc_site&webcode=aaahc_history (31.08.11).
- <http://www.bajamed.org/what-is-bcmta.php> (31.08.11).
- http://www.cgih.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=63&Itemid=41 (30.08.11).
- <http://www.hkma.org/english/about/about.htm> (28.08.11).
- <http://www.hospitals-malaysia.org/portal/index.asp?menuid=55> (28.08.11).

[Http://www.indianmedicaltravelassociation.com/images/Indian-Medical-Travel-Association.pdf](http://www.indianmedicaltravelassociation.com/images/Indian-Medical-Travel-Association.pdf) (30.08.2011).
[Http://www.iwhta.org/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=28](http://www.iwhta.org/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=28) (30.08.11).
[Http://www.medcluster.pl/pl/o-klastrze.html](http://www.medcluster.pl/pl/o-klastrze.html) (30.08.2011).
[Http://www.medicaltourismassociation.com/en/about-the-MTA.html](http://www.medicaltourismassociation.com/en/about-the-MTA.html) (31.08.11).
[Http://www.medicaltourismassociation.org.za](http://www.medicaltourismassociation.org.za) (30.08.11).
[Http://www.medicaltravelcommission.com/Mission.html](http://www.medicaltravelcommission.com/Mission.html) (31.08.11).
[Http://www.pamt.org/about.php?l=11](http://www.pamt.org/about.php?l=11) (30.08.11).

Istota funkcjonowania międzynarodowych organizacji turystyki medycznej

Streszczenie

Zaprezentowana grupa międzynarodowych organizacji i lokalnych stowarzyszeń (w tym, klastrow turystycznych), działających na rzecz turystyki medycznej, z pewnością stanowi istotne ogniwo, które w mniejszy lub większy sposób wspomaga i koordynuje rozwój – jednej z współczesnych form turystyki zdrowotnej – jaką jest turystyka medyczna. Turystyka medyczna rozumiana jest jako świadoma działalność człowieka, w której podróżny (turysta medyczny) ma na celu uzyskanie szeroko pojmowanej opieki zdrowotnej – zarówno we własnym kraju, jak i zagranicą – polegającej przede wszystkim na zachowaniu (pozyskaniu) lepszego stanu zdrowia, lub/i estetycznego wyglądu własnego ciała, połączonego z wypoczynkiem, regeneracją sił fizycznych i psychicznych, zwiedzaniem atrakcji i walorów turystycznych oraz rozrywką. Należy podkreślić, iż zdrowotny aspekt turystyki znajduje się w kompetencji wielu międzynarodowych organizacji (m.in. UNWTO, WHO), tym samym mogą one podejmować wszelkie działania współpracy, przyczyniając się m.in. do zwiększania świadomości współczesnego społeczeństwa o możliwości uzyskania opieki zdrowotnej poza stałym miejscem ich zamieszkania, czy też normalizacji przepisów prawnych w tym zakresie.

Zatem, celem niniejszego artykułu jest przedstawienie funkcjonowania organizacji turystyczno-medycznych o charakterze międzynarodowym, krajowym i lokalnym, a także wskazania głównych ich misji i kompetencji.

The nature of functioning of international associations of medical tourism

Summary

The group of international organizations and local associations (including tourism clusters) acting for medical tourism, as presented in this article, certainly plays an important role, which in a greater or lesser way supports and coordinates the development of one of the contemporary forms of health tourism, that is medical tourism. Medical tourism has been understood as a conscious activity, in which a traveller (a medical tourist) aims to receive health care services on a broader scale – both in his or her own country and abroad – directed mainly to preserve (or acquire) a better health condition, and/or aesthetic appearance of his or her own body, combined with relaxation, regeneration of physical and mental strength, sightseeing and entertainment. It should be emphasized that the health aspect of tourism is in the competence of various interna-

tional organizations (including the UNWTO, WHO), thus they can take all the co-operation activities, contributing to raising awareness among contemporary people about the possibility of obtaining healthcare beyond their permanent place of residence, or the standardization of legislation in this area.

Therefore, the aim of this article is to present the functioning of the organizations of medical tourism of an international, national and local character and to indicate their main mission and competencies.